

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 239/2025-33

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Duditša a sudcov Libora Duľu (sudca spravodajca) a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom JUDr. Davidom Vöröšom, Landererova 8, Bratislava, proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave č. k. 3Cob/164/2024-1141 z 20. februára 2025 takto

rozhodol:

1. Uznesením Krajského súdu v Bratislave č. k. 3Cob/164/2024-1141 z 20. februára 2025 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a základné právo na rovnosť účastníkov v konaní podľa čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Krajského súdu v Bratislave č. k. 3Cob/164/2024-1141 z 20. februára 2025 **zrušuje a vec mu vracia** na ďalšie konanie.
3. Krajský súd v Bratislave **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume **770,96 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Ústavný súd uznesením č. k. IV. ÚS 239/2025-12 z 13. mája 2025 prijal na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť sťažovateľa vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a základného práva na rovnosť účastníkov v konaní podľa čl. 47 ods. 3 ústavy, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením krajského súdu č. k. 3Cob/164/2024-1141 z 20. februára 2025.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že k porušeniu základných práv sťažovateľa podľa ústavy a dohovoru malo dôjsť napadnutým uznesením, ktorým krajský súd rozhodol o zrušení rozsudku pre zmeškanie žalobcu vydaného Mestským súdom Bratislava III pod č. k. B4-12Cb/57/2012-1098 z 19. júna 2024, ktorým mestský súd zamietol žalobu žalobcu, ktorou sa žalobca domáhal od sťažovateľa zaplata sumy 4 151 599,10 Kč.

3. V konaní vedenom mestským súdom pod sp. zn. B4-12Cb/57/2012 bolo rozsudkom bývalého Okresného súdu Bratislava IV z 22. júna 2017 rozhodnuté o povinnosti žalovaného – sťažovateľa zaplatiť žalobcovi 4 151 599,10 Kč a o vylúčení vzájomnej žaloby sťažovateľa na samostatné konanie. Na odvolanie sťažovateľa krajský súd rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil. V dôsledku dovolania podaného sťažovateľom Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením sp. zn. 5Obdo/65/2019 z 12. mája 2020 zrušil rozsudok odvolacieho súdu, ako aj prvoinštančného súdu a vec vrátil súdu prvej inštancie na nové konanie a rozhodnutie.

4. Po zrušení a vrátení veci najvyšším súdom rozhodol mestský súd vo veci rozsudkom pre zmeškanie. Jeho vydaniu predchádzala situácia, keď vo veci prebehlo 10. apríla 2024 pojednávanie, ktoré bolo odročené na 19. jún 2024 z dôvodu možnej mimosúdnej dohody medzi stranami. Súd v závere pojednávania, na ktorom boli prítomné obe sporové strany, tieto poučil, že v prípade nedostavenia sa na termín pojednávania bez ospravedlnenia a návrhu na odročenie pojednávania môže vo veci rozhodnúť rozsudkom pre zmeškanie žalobcu alebo žalovaného. Žalobca sa na pojednávanie 19. júna 2024 bez ospravedlnenia nedostavil a súd prvej inštancie na návrh sťažovateľa rozhodol rozsudkom pre zmeškanie žalobcu.

5. Konanie o vzájomnej žalobe, v ktorom má sťažovateľ postavenie žalobcu, je vedené mestským súdom pod sp. zn. B4-12Cb/120/2019. Bol v ňom určený termín pojednávania na 19. jún 2024 o 11.00 h, na ktorý sa už žalobca dostavil.

6. Rozsudok pre zmeškanie napadol žalobca odvolaním, v ktorom uviedol, že na pojednávanie sa nedostavil nedopatrením, domnievajúc sa, že dokazovanie v tejto veci už bolo skončené a že prípadnú dohodu o skončení oboch sporov strany uzavru na pojednávaní vo veci sp. zn. B4-12Cb/120/2019, na ktoré sa žalobca už dostavil. Žalobca v odvolaní tiež poukázal na to, že sťažovateľ ako fyzická osoba – podnikateľ ukončil činnosť k 27. aprílu 2013 a podľa názoru žalobcu ako strana konania zanikol, čím došlo k naplneniu odvolacích dôvodov podľa § 365 ods. 1 písm. a), d) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“).

7. Krajský súd uznesením č. k. 3Cob/164/2024-1141 z 20. februára 2025 rozsudok pre zmeškanie zrušil a vec vrátil mestskému súdu na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

8. Krajský súd v napadnutom uznesení uviedol, že *«Odvolací súd po preskúmaní obsahu spisu a dôvodov uvedených v odvolaní žalobcu dospel k záveru, že v danom prípade je potrebné rešpektovať judikatúru vo veciach týkajúcich sa rozhodovania kontumačným rozsudkom. Odvolací súd poukazuje na závery prijaté Ústavným súdom Slovenskej republiky v uznesení zo 4. júna 2019 sp. zn. I. ÚS 233/2019, v zmysle ktorých „formalistický výklad ustanovenia § 274 C.s.p. a to, že súd vždy za kumulatívneho splnenia v tomto ustanovení zakotvených zákonných podmienok rozsudkom pre zmeškanie žalobe vyhovie, skutočne nie je žiaduci najmä, ak súdne konanie trvá dlhšiu dobu, vo veci sa uskutočnilo viac pojednávani, na ktoré sa žalovaný riadne dostavil, nebol v konaní nečinný a súd na návrh obidvoch strán vykonal rozsiahle dokazovanie. Podľa názoru ústavného súdu treba návrh*

na vydanie rozsudku pre zmeškanie a splnenie ďalších zákonných podmienok podľa § 274 C.s.p. posudzovať vždy aj podľa okolností prejednávanej veci. Napriek kogentnosti ustanovenia § 274 C.s.p. by pri čisto gramatickom výklade a lipnutí na formálnych znakoch vydanie rozsudku pre zmeškanie mohlo znamenať porušenie práva na spravodlivý proces, v neposlednom rade v tom, že pri takomto formalistickom postupe by bolo odopreté strane sporu možnosť podať riadny opravný prostriedok (odvolanie vo veci samej).“ Podľa názoru odvolacieho súdu uvedené závery rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky možno aplikovať i pri vydaní kontumačného rozsudku v neprospech žalobcu podľa § 278 - § 281 C.s.p..

Odvolací súd považuje za potrebné zdôrazniť, že aj pri rozhodovaní rozsudkom pre zmeškanie treba vychádzať z konkrétnych okolností prejednávanej veci a nelipnúť na formalistickom výklade zákona. Doslovný gramatický výklad § 278 C.s.p. naznačuje, že ak sú splnené formálne podmienky na vydanie kontumačného rozsudku, súd je povinný takýto rozsudok vydať, a to bez možnosti zváženia individuálnych okolností prípadu a procesnej situácie v konaní („Na pojednávaní rozhodne súd...“). Táto formulácia je v kontraste so znením C.s.p. /napr. § 237/, kde zákon výslovne priznáva súdu právo voľnej úvahy („súd môže... rozhodnúť“). S tým súvisí otázka, či má žalovaný pri splnení formálnych podmienok právny nárok na to, aby súd rozhodol kontumačným rozsudkom, a teda či môže namietat porušenie svojich procesných práv, ak sa súd rozhodne nevyhovieť návrhu na vydanie kontumačného rozsudku (alebo ak je takýto rozsudok vydaný, ale následne zrušený na základe opravných prostriedkov). Napriek tomuto zdanlivo jednoznačnému zneniu zákona naráža automatické vydanie kontumačného rozsudku na ústavné limity práva žalovaného na spravodlivý proces, čo potvrdila už pomerne rozsiahla judikatúra.

Odvolací súd ďalej dáva do pozornosti závery prijaté Ústavným súdom Slovenskej republiky v Náleze ÚS SR zo dňa 12.11.2021 sp. zn. III. ÚS 339/2021, v zmysle ktorého: „Osobitným predpokladom rozsudku pre zmeškanie je to, že je následkom porušenia procesnej povinnosti strany sporu, no s tým, že strana musí byť o následkoch porušenia svojej povinnosti pred rozhodnutím rozsudkom pre zmeškanie osobitne poučená. Osobitosť tohto poučenia nevyplýva len z toho, že poučenie o rozsudku pre zmeškania nie je súčasťou všeobecnej poučovacej povinnosti podľa § 160 Civilného sporového poriadku, ale i z toho, že takéto poučenie je potrebné urobiť osobitne, a to formálne kvalifikovaným spôsobom. Pri oboch typoch rozsudku pre zmeškanie musí byť strana podľa § 274 písm. a) a § 278 písm. a) Civilného sporového poriadku poučená o možnosti rozhodnutia rozsudkom pre zmeškanie, a to v predvolaní na pojednávanie.“ Zo spisu odvolací súd zistil, že pojednávanie konané dňa 10.4.2024 bolo uznesením odročené na nový termín 19.6.2024 s tým, že prítomné strany sporu /žalobca aj žalovaný/ zobrali termín na vedomie a boli zároveň v uznesení do zápisnice z pojednávania poučení o možnosti súdu prvej inštancie rozhodnúť vo veci rozsudkom pre zmeškanie žalobcu alebo žalovaného v zmysle § 274 a § 278 C.s.p.. V nadväznosti na Nález Ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 339/2021 je potrebné zdôrazniť, že podmienka poučenia o možnosti rozhodnutia rozsudkom pre zmeškanie v predvolaní na pojednávanie v prejednávanej veci nebola splnená.

Odvolací súd tiež poukazuje na uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2Obdo 6/2023 zo dňa 31. októbra 2023 (podrobené prieskumu Ústavného súdu SR sp.zn. IV. ÚS 201/2024 z 24.4.2024, ktorý sa stotožnil so závermi NS SR), podľa ktorého: „Splnenie podmienok na vydanie rozsudku pre zmeškanie žalovaného v zmysle § 274 C.s.p. je potrebné posudzovať so zreteľom na konkrétne okolnosti prejednávanej veci, zohľadňujúc aj procesnú aktivitu strán sporu. V prípade, že sa žalovaný vyjadrí k žalobe, nie je možné bez ďalšieho konštatovať

nedostatok procesnej aktivity žalovaného a rozhodnúť spor bez jeho vecného prejednávania, i keď sa žalovaný nedostaví na pojednávanie bez žiadosti o jeho odročenie. V takom prípade súd spor vecne prejedná v neprítomnosti žalovaného a prihliadne aj na predchádzajúcu procesnú aktivitu žalovanej strany v konaní.“ Podľa názoru odvolacieho súdu sa uvedené závery rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky dajú aplikovať i pri vydaní kontumačného rozsudku v neprospech žalobcu podľa § 278 - § 281 C.s.p

Z vyššie uvedeného vyplýva, že zjednodušený výklad C.s.p. naráža na ústavné limity práva na spravodlivý proces. Takýto postup môže byť opodstatnený a legitímny iba v prípade, ak žalobca bol v konaní pasívny, pričom je potrebné zohľadniť procesné úkony strán sporu ako aj súdu predchádzajúce pojednávaniu, na ktorom došlo k vydaniu rozsudku pre zmeškanie. Odvolací súd po oboznámení sa so spisom konštatuje, že žaloba žalobcu bola podaná 8.7.2008 /spor trvá cca 16 rokov/, žalobca bol v konaní aktívny, zúčastňoval sa pojednávani, podával vyjadrenia a navrhoval dôkazy na preukázanie dôvodnosti jeho nároku. Je potrebné tiež zdôrazniť, že súd prvej inštancie vo veci rozhodol v poradi prvým rozsudkom, č.k. 12Cb/57/2012-772 zo dňa 22.6.2017, ktorým žalobe žalobcu v plnom rozsahu vyhovel. Na odvolanie žalovaného Krajský súd v Bratislave rozsudkom č.k. 3Cob/230/2017-876 zo dňa 20.3.2019 rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil. Žalovaný podal vo veci dovolanie, na základe ktorého Najvyšší súd SR uznesením č. k. 5Obdo /65/2019-983 zo dňa 12.5.2020 rozsudok Krajského súdu v Bratislave č.k. 3Cob/230/2017-876 a rozsudok Okresného súdu Bratislava IV. č.k. 12Cb/57/2012-772 zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie. Následne súd prvej inštancie v poradi druhým rozsudkom pre zmeškanie žalobu žalobcu zamietol a žalovanému priznal nárok na náhradu trov konania vo výške 100 %. Je však na mieste zohľadniť jednak skutočnosť, že súdne konanie trvá dlhšiu dobu /16 rokov/, vo veci sa uskutočnilo viac pojednávani, na ktoré sa žalobca riadne dostavil, nebol v konaní nečinný, súd na návrh obidvoch strán vykonal rozsiahle dokazovanie. Taktiež je potrebné zdôrazniť, že v prejednávanej veci bolo už raz meritórne rozhodnuté /Rozsudok I/, spolu s odvolacím prieskumom Krajského súdu v Bratislave a Najvyšší súd SR ako súd dovolací v rámci dovolacieho konania oba rozsudky tak súdu prvej inštancie ako aj Krajského súdu v Bratislave zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie. A napokon je potrebné zohľadniť, že žalobca nebol riadne v predvolaní poučený o možnosti rozhodnutia rozsudkom pre zmeškanie.

Odvolací súd poukazuje aj na vyjadrenie žalobcu /č.l. 1127/ zo dňa 21.6.2024, ktoré nasledovalo bezprostredne po vyhlásení rozsudku súdom prvej inštancie, v ktorom žalobca požiadal konajúci súd o prehodnotenie svojho stanoviska o zrušení žaloby žalobcu /mal na mysli zamietnutie žaloby/ pre jeho neúčast' na pojednávani. Žalobca opomenul a nemal termín pojednávania dňa 19.6.2024 o 10.00 hod. uvedený v dokladoch, vedel iba o pojednávani v ten istý deň o 11.00 hod. Žalobca nepokladá rozhodnutie za spravodlivé, aby v 18 ročnom spore a po 16 rokoch dokazovania sa jeho návrh hodil do koša. Uviedol, že na pojednávani dňa 19.6.2024 o 11.00 hod. /ktorého sa žalobca zúčastnil/ vo veci B4-12Cb/120/2019 bola prejednávaná aj vec B412Cb/27/2012. Tu je potrebné zdôrazniť /vyplýva to z odvolania žalobcu/, že v deň 19.6.2024 boli súdom prvej inštancie vytyčené dve pojednávania a to vo veci sp. zn. B4-12Cb/57/2012 /ktoré je predmetom odvolacieho prieskumu/ o zaplatenie 4.151.599,10 CZK s prísl. na 10.00 hod, ktorého sa žalobca nezúčastnil a konanie vo veci vzájomného návrhu žalobcu /v prejednávanej veci žalovaného/ na 11.00 hod., ktorého sa žalobca riadne zúčastnil. Obidve konania majú rovnaké strany sporu avšak v opačnom garde. Z odvolania žalobcu vyplynulo, že na prvé pojednávania o 10.00 hod. sa žalobca nedostavil domnievajúc sa, že

dokazovanie v tejto veci už bolo skončené a že prípadnú dohodu o skončení oboch sporov uzavru so žalovaným na pojednávaní o 11.00 hod sp. zn. B4-12Cb/120/2019, na ktoré sa žalobca riadne dostavil. V nadväznosti na vyššie uvedené skutočnosti je potrebné zdôrazniť, že žalobca poukázal na svoju doterajšiu procesnú aktivitu, dĺžku súdneho konania, vykonanie rozsiahleho dokazovania v zmysle už spomínanej judikatúry Ústavného súdu SR a NS SR, čoho dôsledkom je prípustnosť odvolania podľa ust. § 356 písm. b/ C.s.p.

Vzhľadom na všetky konkrétne okolnosti prejednávanej veci posúdil odvolací súd odvolanie žalobcu podľa obsahu a vzhľadom na vyššie uvedenú rozsiahlu judikatúru /NS SR a Ústavného súdu SR/ a nesplnenia podmienky poučenia o možnosti rozhodnutia rozsudkom pre zmeškanie v predvolaní na pojednávanie, dospel k záveru, že odvolanie žalobcu podané s poukazom na ust. § 356 písm. b/ C.s.p. je dôvodné. Odvolací súd preto zastáva názor, že v konaní neboli splnené podmienky pre rozhodnutie rozsudkom pre zmeškanie. Súdu prvej inštancie nič nebránilo na predmetnom pojednávaní spor vecne prejednať, a vo veci rozhodnúť, avšak nie formou procesnej sankcie, a teda skrátenou formou rozhodnutia. Odvolací súd zároveň pripomína, že účasť na pojednávaní je predovšetkým právo strany sporu, pričom je na nej, či toto právo využije alebo nie. Účelom právnej úpravy týkajúcej sa formalít a podmienok konania, ktoré musia byť dodržané, je zaistiť riadny chod spravodlivosti a najmä rešpektovanie právnej istoty, ktorá je jedným zo základných prvkov výsadného postavenia práva.»

II.

Argumentácia sťažovateľa

9. Podľa presvedčenia sťažovateľa krajský súd zasiahol do jeho základných práv ústavne neudržateľnou a svojvoľnou aplikáciou procesných noriem. Odvolanie žalobcu malo byť krajským súdom odmietnuté. Odvolací súd rozsudok pre zmeškanie zrušil bez ohľadu na znenie príslušných ustanovení Civilného sporového poriadku a obsah odvolania žalobcu.

10. Odvolací súd prihliadal na odvolacie dôvody, ktoré neboli zo strany odvolateľa – žalobcu uplatnené, čo je neprípustné. Pokiaľ odvolací súd preskúmava odvolanie aj z iných dôvodov, než aké boli odvolateľom uvedené v odvolaní, a z týchto dôvodov aj odvolaniu vyhovie, znamená to porušenie rovnosti strán v konaní v podobe zvýhodnenia odvolateľa.

11. Sťažovateľ zastáva názor, že žalobca v podanom odvolaní neuvádzal nijaké dôvody, ktorými by namietal nesplnenie dôvodov na vydanie rozsudku pre zmeškanie. Inak povedané, žalobca podal odvolanie proti rozsudku pre zmeškanie z dôvodov, pre ktoré Civilný sporový poriadok podanie odvolania proti rozsudku pre zmeškanie nepripúšťa.

12. Základom na vyhovenie odvolaniu bolo konštatovanie odvolacieho súdu o dĺžke trvania konania, skoršej aktivite žalobcu v konaní, rozsiahlom dokazovaní, ktoré v minulosti viedlo súdy k vyhovaniu žalobe. Na žiadnu z týchto okolností však žalobca v podanom odvolaní nepoukazoval, tieto netvorili súčasť jeho odvolacej argumentácie.

13. Pokiaľ krajský súd poukázal na podanie žalobcu z 21. júna 2024, ktoré nasledovalo po vyhlásení rozsudku pre zmeškanie a v ktorom žalobca žiadal súd o prehodnotenie jeho rozhodnutia, pričom poukazoval aj na dĺžku konania a vykonané dokazovanie, toto podľa sťažovateľa nie je odvolaním žalobcu. Navyše toto podanie sťažovateľovi nebolo nikdy doručené a o jeho existencii sa dozvedel až z napadnutého uznesenia.

14. V rozpore so skutočnosťou je aj tvrdenie odvolacieho súdu o tom, že žalobca podal odvolanie s poukazom na § 356 písm. b) CSP. Žalobca v odvolaní vyslovene uviedol, že ho podáva z dôvodov podľa § 365 ods. 1 písm. a), d) CSP.

15. Za celkom nesprávny považuje sťažovateľ názor odvolacieho súdu o nesplnení podmienok na vydanie rozsudku pre zmeškanie z dôvodu, že poučenie o možnosti rozhodnúť týmto spôsobom bolo obsiahnuté v zápisnici z pojednávania, a nie v predvolaní na pojednávanie, pričom krajský súd poukazuje na nález ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 339/2021 z 12. novembra 2021, ktorý sa týka celkom inej procesnej situácie.

III.

Vyjadrenie krajského súdu a vyjadrenie zúčastnenej osoby

III.1. Vyjadrenie krajského súdu:

16. Ústavný súd vyzval predsedu krajského súdu na vyjadrenie k podanej ústavnej sťažnosti. Predseda krajského súdu predložil ústavnému súdu vyjadrenie predsedníčky senátu. Z vyjadrenia predsedníčky senátu vyplýva, že „*Odvolací súd záverom vzhľadom na všetky konkrétne okolnosti prejednávanej veci posúdil odvolanie žalobcu podľa obsahu a vzhľadom na vyššie uvedené rozsiahlu judikatúru / NS SR a Ústavného súdu SR/ a nesplnenia podmienky poučenia o možnosti rozhodnutia rozsudkom pre zmeškanie v predvolaní na pojednávanie, uviedol, že odvolanie žalobcu podané s poukazom na ust. § 356 písm. b/ C.s.p. je dôvodné a dospel k záveru že v konaní neboli splnené podmienky pre rozhodnutie rozsudkom pre zmeškanie. Zdôraznil pritom, že účelom právnej úpravy týkajúcej sa formalít a podmienok konania, ktoré musia byť dodržané, je zaistiť riadny chod spravodlivosti a najmä rešpektovanie právnej istoty, ktorá je jedným zo základných prvkov výsadného postavenia práva. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti namietal najmä, že odvolací súd prihliadal na odvolacie dôvody žalobcu, ktoré neboli zo strany odvolateľa uplatnené a odvolanie žalobcu mal odmietnuť, čím došlo k porušeniu jeho práv. Vyčíta odvolaciemu súdu, že sa nevysporiadal s argumentáciou sťažovateľa vo vyjadrení k odvolaniu a rozsudok pre zmeškanie zrušil bez ohľadu na znenie ust. C.s.p.. Krajský súd v Bratislave k sťažnosti sťažovateľa s poukazom na okolnosti prejednávanej veci rešpektujúc judikatúru NS SR a Ústavného súdu ako aj základné princípy C.s.p. uvádza, že sa v rozhodnutí vysporiadal s podstatnými námietkami uvedenými v odvolaní ako aj vo vyjadrení sťažovateľa k odvolaniu a zotrváva na dôvodoch napadnutého rozhodnutia.“.*

III.2. Vyjadrenie zúčastnenej osoby:

17. Uznesenie o prijatí sťažnosti na ďalšie konanie, ako aj samotnú ústavnú sťažnosť doručil ústavný súd žalobcovi – zúčastnenej osobe s možnosťou vyjadriť sa. Zúčastnená osoba vo vyjadrení z 30. mája 2025 uviedla, že ústavnú sťažnosť považuje za zjavne neopodstatnenú. Napadnuté rozhodnutie nevykazuje znaky arbitrárnosti alebo ústavnej neudržateľnosti. V ďalšom zúčastnená osoba poukázala na nedostatok poučenia o možnosti rozhodnúť rozsudkom pre zmeškanie v predvolaní a na rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 233/2019, III. ÚS 373/2020 a III. ÚS 89/2021.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

18. Zásadné otázky, ktoré ústavný súd musí v tomto konaní posúdiť, sú založené na tom, či žalobca v odvolaní proti rozsudku pre zmeškanie uplatnil argumentáciu týkajúcu sa celkovej dĺžky konania, procesnej aktivity žalobcu, resp. absencie nečinnosti žalobcu, vykonania rozsiahleho dokazovania v konaní, ktoré sú práve tými dôvodmi, pre ktoré (aj v zmysle judikatúry ústavného súdu) nemá dôjsť k vydaniu rozsudku pre zmeškanie, i keď by na jeho vydanie boli inak splnené formálne zákonné podmienky. V prípade, že žalobca túto argumentáciu v odvolaní neuplatnil, musí ústavný súd posúdiť, či v prípade rozhodovania druhoinštančného súdu o odvolaní strany konania proti rozsudku pre zmeškanie je odvolací súd viazaný odvolacími dôvodmi uplatnenými stranou konania v podanom odvolaní a odvolanie môže preskúmať len z pohľadu stranou uplatnenej odvolacej argumentácie. Napokon sa ústavný súd bude zaoberať otázkou posúdenia poučenia o možnosti rozhodnúť vo veci rozsudkom pre zmeškanie daného stranám konania na pojednávaní a zaznamenaného v zápisnici z pojednávania.

19. V prvom rade považuje ústavný súd za potrebné uviesť, že ani krajský súd, ani zúčastnená osoba v konaní pred ústavným súdom ani len netvrdia, že už popísaná argumentácia týkajúca sa celkovej dĺžky konania, procesnej aktivity žalobcu, resp. absencie nečinnosti žalobcu, vykonania rozsiahleho dokazovania v konaní bola súčasťou odvolacej argumentácie žalobcu uplatnenej v jeho odvolaní proti rozsudku pre zmeškanie. Inak povedané, krajský súd a zúčastnená osoba nijako nevyvracajú zásadnú argumentáciu sťažovateľa uplatnenú v ústavnej sťažnosti.

20. Žalobca v odvolaní uvádza dôvody, pre ktoré sa nedostavil na pojednávanie (čo sú dôvody uplatniteľné v návrhu na zrušenie rozsudku pre zmeškanie podľa § 281 ods. 1 CSP) a poukazuje na údajný zánik sťažovateľa ako strany konania v dôsledku ukončenia jeho podnikateľskej činnosti, čo podľa neho znamená naplnenie odvolacích dôvodov podľa § 365 ods. 1 písm. a) a d) CSP. Zároveň je potrebné dodať, že sťažovateľ v odvolaní priamo ani nepriamo netvrdí, že neboli splnené podmienky na vydanie kontumačného rozsudku, ako ich má na mysli § 274 CSP.

21. Podľa § 380 ods. 1 CSP je odvolací súd odvolacími dôvodmi viazaný. Podľa § 380 ods. 2 CSP na vady, ktoré sa týkajú procesných podmienok, prihliadne odvolací súd, aj keď neboli v odvolacích dôvodoch uplatnené.

22. Z už uvedeného je zrejmé, že dôvody, pre ktoré odvolací súd zrušil rozsudok súdu prvej inštancie pre zmeškanie, neboli v odvolaní žalobcu uplatnené, ako aj to, že v danom prípade bol odvolací súd viazaný odvolacími dôvodmi.

23. Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Do obsahu základného práva na súdnu a inú právnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon (IV. ÚS 77/02).

24. Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy, ktorý predpokladá použitie ústavne súladne interpretovanej platnej a účinnej normy na zistený stav veci. Všeobecný súd musí vykladať a používať ustanovenia na vec sa vzťahujúcich

zákonnych predpisov v súlade s účelom základného práva na súdnu ochranu. Aplikáciou a výkladom týchto ustanovení nemožno toto ani iné základné práva obmedziť spôsobom zasahujúcim do ich podstaty a zmyslu.

25. Súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpoveď na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia. Odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (m. m. III. ÚS 209/04).

26. Ústavný súd nijako nespochybňuje svoj právny názor vyslovený vo viacerých rozhodnutiach (napr. I. ÚS 233/2019), v zmysle ktorého formalistický výklad § 274 CSP, že súd vždy za kumulatívneho splnenia v tomto ustanovení zakotvených zákonnych podmienok rozsudkom pre zmeškanie žalobe vyhovie, skutočne nie je žiaduci, najmä ak súdne konanie trvá dlhšiu dobu, vo veci sa uskutočnilo viac pojednávaní, na ktoré sa žalovaný riadne dostavil, nebol v konaní nečinný a súd na návrh obidvoch strán vykonal rozsiahle dokazovanie.

27. Ústavný súd ani nevylučuje, že rozhodnutie súdu prvej inštancie, ktorý mal prihliadať aj na faktory popísané v bode 26 tohto nálezu, nebolo správne. Ústavný súd však nemôže akceptovať skutočnosť, že odvolací súd o zrušení rozsudku pre zmeškanie rozhodol na základe argumentov, ktoré neboli v odvolaní uplatnené a ku ktorým sa sťažovateľ takto nemal možnosť vyjadriť. Takýto stav je zásahom do základných práv podľa ústavy a dohovoru označených sťažovateľom.

28. Pokiaľ ide o argumentáciu odvolacieho súdu týkajúcu sa nesplnenia podmienky na vydanie rozsudku pre zmeškanie z dôvodu absencie poučenia o tejto možnosti v predvolaní na pojednávanie, ústavný súd konštatuje, že pojednávanie uskutočnené 10. apríla 2024 bolo odročené priamo na tomto pojednávaní na 19. jún 2024 za prítomnosti strán konania a ich zástupcov, a teda predvolanie na pojednávanie nebolo potrebné nikomu zo zúčastnených doručovať, keďže informáciu o odročení pojednávania zobrali strany konania na vedomie. Strany konania boli prítomné a poučenie o možnosti rozhodnúť rozsudkom pre zmeškanie im bolo dané na pojednávaní a zachytené v zápisnici z pojednávania, ktorá nebola v konaní o ústavnej sťažnosti sporná. Taký spôsob poučenia o možnosti rozhodnúť rozsudkom pre zmeškanie je nepochybne ústavne udržateľný a z materiálneho hľadiska plne akceptovateľný, keďže spĺňa základný účel, ktorým je jasné a zrozumiteľné poučenie strán konania dané na rovnakom mieste spolu s oznámením o odročení pojednávania (pojednávanie a zápisnica z neho), ktoré sa reálne dostane do sféry ich poznania a vnímania.

29. Situácia, z ktorej ústavný súd vychádzal v prípade rozhodovania vo veci sp. zn. III. ÚS 339/2021, bola odlišná, keďže v nej k doručovaniu predvolania stranám konania došlo a predvolanie neobsahovalo potrebné poučenie.

30. Možno len dodať, že argument odvolateľa o strate procesnej subjektivity protistrany pre ukončenie podnikania fyzickej osoby nepovažoval za relevantný (podľa obsahu odôvodnenia napadnutého rozhodnutia) ani krajský súd.

31. Prihliadnuc na už uvedené, ústavný súd dospel k záveru o dôvodnosti ústavnej sťažnosti.

32. Ústavný súd preskúmaním napadnutého uznesenia zistil, že krajský súd tým, že zrušil rozsudok súdu prvej inštancie na základe v odvolaní neuplatnenej argumentácie, zasiahol do základných práv sťažovateľa podľa ústavy a dohovoru. Táto skutočnosť v konečnom dôsledku zakladá dôvod na vyslovenie porušenia základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a základného práva na rovnosť účastníkov v konaní podľa čl. 47 ods. 3 ústavy, ako aj práva sťažovateľa na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v miere dosahujúcej ústavnoprávnu intenzitu (bod 1 výroku nálezu).

33. Aj vecne správny dôvod kasácie opravným prostriedkom napadnutého rozhodnutia funkčne príslušným súdom môže porušiť právo na spravodlivý proces podľa ústavy a dohovoru v kontexte nerovného postavenia strán civilného sporového konania, ak dotknutý súd relevantne prekročí rozsah svojho prieskumného oprávnenia v prospech takého prieskumu sa domáhajúcej sporovej strany na úkor jej protistrany.

34. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie.

35. V zmysle § 133 ods. 1 a 2 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, v náleze uvedie, ktoré základné práva a slobody boli porušené, ktoré ustanovenia ústavy, ústavného zákona alebo medzinárodnej zmluvy boli porušené a akým právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené základné práva a slobody. Ústavný súd zruší rozhodnutie alebo opatrenie, ktorým boli porušené základné práva a slobody sťažovateľa.

36. V danom prípade bolo potrebné vysloviť porušenie základných práv sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3 ústavy, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a v ďalšom tak zrušiť napadnuté uznesenie krajského súdu z 20. februára 2025 a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie. V ďalšom konaní je krajský súd viazaný právnym názorom ústavného súdu vysloveným v tomto náleze (§ 134 ods. 1 druhá veta zákona o ústavnom súde), znamenajúcim potrebu náležite sa vysporiadať s argumentáciou sťažovateľa, rešpektujúc pritom obsah a zmysel práv, ktorých porušenie bolo ústavným súdom zistené. Krajský súd je tiež viazaný rozhodnutím o vrátení veci na ďalšie konanie (§ 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde), ktoré je vykonateľné jeho doručením (§ 134 ods. 2 zákona o ústavnom súde; bod 2 výroku nálezu).

V.

Trovy konania

37. Ústavný súd napokon rozhodol aj o náhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku jeho právneho zastúpenia. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

38. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z vyhlášky. Úhradu trov konania priznal ústavný súd sťažovateľovi v rozsahu za dva úkony právnej služby, a to prevzatie a prípravu zastúpenia v roku 2025 a podanie ústavnej sťažnosti v roku 2025. Tarifná odmena za jeden úkon právnej služby v roku 2025 predstavuje sumu 371 eur a režijný paušál v roku 2025 sumu 14,48 eur. Ústavný súd teda sťažovateľovi priznal náhradu za dva úkony právnej služby vo výške 770,96 eur (bod 3 výroku nálezu).

39. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je krajský súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

40. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. júna 2025

Ladislav Duditš
predseda senátu